

Naturskyddsföreningen
Nacka

Boo Miljö- och Naturvänner

Nacka kommun
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden
Planenheten KFKS 2018/871
131 81 Nacka

2019-01-28

Granskningsyttrande på Förslag till Detaljplan för Ormingehus, fastigheterna Orminge 46:1 m.fl. i Boo, Nacka kommun, KFKS 2018/871.

Boo Miljö- och Naturvänner och Naturskyddsföreningen i Nacka har tagit del av granskningshandlingarna gällande förslag till Detaljplan för Ormingehus, fastigheterna Orminge 46:1 m.fl. och vill lämna följande synpunkter.

Sammanställning av våra synpunkter

Inga avgörande ändringar har gjorts i planen sedan samrådet, varför våra synpunkter överensstämmer med vårt samrådsvar 2018-07-02. Största skillnaden är att området med Kvarter Norra Sarvträsk och Sarvträskes sumpskog är utbrutna ur detaljplanen och kommer att behandlas senare i en separat detaljplan. Våra synpunkter kvarstår gällande detta delområde; att inte bygga kvarter Norra Sarvträsk och dagvattenparken, att bevara sumpskogen, att göra en helhetsplan för hela naturmarksområdet Sarvträsk och utreda eventuellt biotopskydd.

För aktuell detaljplan kvarstår följande synpunkter.

- **planen bör hanteras med utökat planförfarande**
- **Orminges karaktär och identitet förvanskas**
- **en naturvärdesinventering för hela Ormingeområdet bör göras**
- **bevara Röda längan i befintlig höjd och fasad**
- **friytor på skola och förskolor ligger långt under Boverkets rekommendationer**
- **de kumulativa effekterna i denna och övriga planer i programområdet för Orminge centrum gällande naturvärden, buller och luftföroreningar är inte redovisade**
- **svaghet i planen att beslut saknas om en eventuell tunnelbana**
- **exploateringen är för hög**

Vi anser att den föreslagna detaljplanen behöver omarbetas, så att framför allt sumpskogen i södra Sarvträsk bevaras, att Röda längan bevaras och att byggnadshöjderna generellt sänks. Nytt planförslag måste föregås av ett beslut om eventuell tunnelbana till Orminge.

Val av planförfarande

Vi anser fortsatt att planen ska hanteras med så kallat *utökat förfarande*, vilket vi utvecklade i samrådsvaret. Planenheten vidhåller att detaljplanen ska bedrivas med standardförfarande, men vi anser inte att kommunens argument är övertygande.

Planen berör ett stort område i ett välbesökt centrum med en för allmänheten mycket viktig kollektivtrafiknod. Dessutom är det en i förhållande till platsen idag massiv bebyggelse som föreslås och karaktären på området ändras i grunden. Vi menar att planen har ett betydande allmänintresse och är av stor betydelse och borde hanteras med så kallat *utökat planförfarande*.

Hade en fördjupad översiktsplan med miljökonsekvensbeskrivning gjorts, vilket vi helst sett, så hade alternativförslag måst utarbetas.

Orminges karaktär och identitet förvanskas

Kommunen säger att *"För att uppnå detaljplanens syfte och möjliggöra fler bostäder på platsen gör planenheten avvägningen att en höjdförskjutning mot Orminges kulturhistoriskt intressanta bebyggelse är motiverad. Planenheten gör även avvägningen att det är lämpat att gå ifrån planstrukturen inom västra Orminge och föreslå ett annat typ av planeringsideal i centrum."*

Kommunen låter alltså inte platsens, Orminges, karaktär och identitet styra exploateringen. Men argument saknas för den valda höga exploateringsgraden. Om inte en eventuell framtida tunnelbanas influensområde är avgörande för antalet bostäder i centrum, vad är det då? Är det affärs- och centruminnehavares siffror som utgör underlag? Det hade varit intressant att få veta hur planförfattarna kommit fram till den föreslagna exploateringen. Efter samrådet har inga sänkningar av byggnadshöjder eller förändringar av kvarteren gjorts. Röda längan har fått skydds- och varsamhetsbestämmelser men föreslås samtidigt byggas på enligt samrådsförslaget.

Den alltför höga exploateringen innebär också kraftigt minskad solinstrålning på markytan.

"Antalet solljustimmar mellan byggnader kommer att reduceras med upp till 75%.

Byggnadshöjderna gör att större delen av innergårdarna kommer ligga i slagskugga under stor del av året. Tillgång till solljus och möjlighet att välja mellan sol och skugga, vilket är viktigt för en god boendemiljö, tillgodoses inte enligt planförslaget."

Spridningskorridorer och samband i Orminges naturområden

Länsstyrelserna fick 2015 i uppdrag av regeringen att ta fram handlingsplaner för den gröna infrastrukturen. Handlingsplanen för Stockholms län var på remiss under våren 2018. I remissversionen sägs att: *"En fungerande grön infrastruktur är avgörande för den biologiska mångfalden, ekosystemtjänsterna och ekosystemens motståndskraft exempelvis vid klimatförändringar."* Vidare framgår där att: *"En fungerande grön infrastruktur är en förutsättning för vissa ekosystemtjänster som pollinering eller vattenrening."* Att det utgått ett regeringsuppdrag om grön infrastruktur visar vilken dignitet frågan har fått. Insikten om att den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna inte kan klaras utan att naturen hänger ihop

kommer allt mer. I handlingsplanen lyfts också den kommunala planeringen som viktig för att klara den gröna infrastrukturen.

SLL Trafikförvaltningen lyfter i sitt yttrande över detaljplanen frågan om gröna samband, de skriver:

”Då större delen av befintlig naturmark inom planområdet exploateras anses det vara angeläget att ta fasta på de regionala förhållningssätten gällande gröna svaga samband beskrivna i RUFSS 2050, vilka poängterar vikten av att bibehålla sambandens funktion. Därför anses den lokala grönstrukturen på innergårdar och mellan husen vara av stor vikt att behålla eller utveckla. Detta för att skapa förutsättningar för arters möjligheter till spridning och hållbar dagvattenhantering. Då flera ytor i planen beskrivs befinna sig i lä betonar Trafikförvaltningen även vikten av grönstrukturens funktion att sänka temperaturer. Gröna innergårdar anses också vara av stor betydelse för att skapa lektytor för barn.”

Vi instämmer i Trafikförvaltningens yttrande angående vikten av gröna samband och att behålla dess funktion. Vi skulle gärna se att detta skrivs in som ett av syftena med detaljplanen. Att skriva in bevarande av gröna spridningssamband eller bevara vissa naturvärden och/eller ekosystemtjänster som ett av syftena med en detaljplan är möjligt att göra. Boverket har under 2018 tagit fram bra material om hur man kan arbeta med ekosystemtjänster i detaljplaner: *Ekosystemtjänster i den bebyggda miljön – vägledning och metod.*

Planområdet ligger i en del av ett område med svagt grönt samband i Nacka-Värmdökilen. I planbeskrivningen sägs *”Föreslagen bebyggelse påverkar naturvärdena och arter i området och kan ytterligare försvaga det redan svaga gröna sambandet i Nacka-Värmdökilen. Det är därför en förutsättning för planens genomförande att föreslagna skydds- och kompensationsåtgärder genomförs. Utgångspunkten för föreslagna kompensationsåtgärder är att de ska innebära att exploateringen totalt sett inte påverkar bevarandestatusen för de arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen. Påverkan på vattenområdets ekologiska och hydrologiska status bedöms kunna bli totalt sett oförändrad trots den yta som exploateras.”*

Om planen genomförs enligt förslaget är det viktigt att föreslagna kompensationsåtgärder verkligen genomförs för att i någon mån mildra de negativa effekterna av planen. Men vi vill varna för en övertro på kompensationsåtgärder. Det är svårt och ofta omöjligt att verkligen kompensera för förlust av naturområden. I första hand ska naturområden sparas, det gäller framförallt oersättliga naturvärden som gamla skogar med död ved, gamla ekar eller sumpskogar. I den nu aktuella planen ser vi inte att åtgärderna kan kompensera i tillräcklig omfattning utan planen bör istället ritas om så att naturmarken kan bevaras.

Vi saknar en heltäckande naturvärdesinventering för hela Ormingeområdet. Nu görs inventeringar bit för bit när nya detaljplaner tas fram. Detta gör att informationen blir fragmentarisk och man får aldrig ett helhetsgrepp om naturvärdena och de gröna sambanden. Naturvärdesinventeringen borde ligga till grund för ekosystemtjänstanalyser och spridningsanalyser. När dessa analyser finns kan man börja planera områden. Dessa underlag borde alltså ha funnits redan i programskedet. Detta för att undvika onödiga konflikter och för att kunna göra rätt avvägningar i ett tidigt skede av planeringen.

Dessa underlag skulle också göra det lättare att utreda de olika detaljplanernas kumulativa effekter. Ofta sägs att en detaljplans påverkan är liten eller försumbar men totaleffekten av många planer kan bli stora negativa konsekvenser, inte bara för naturmiljön och spridnings-samband utan även för andra miljöfrågor som buller, luftföroreningar, påverkan på dagvatten m.m. I Länsstyrelsens *Förslag till Grön infrastruktur Regional handlingsplan för Stockholms län* sägs att: *”De små stegens tyranni”, d.v.s. kumulativa effekter har, trots krav i MKB och SMB-direktiven, hittills visat sig vara svåra att hantera i planering och prövning, eftersom det ofta saknas underlag som möjliggör en analys av den samlade historiska och framtida påverkan på funktioner och kvalitéer i olika landskapsavsnitt.”*

Vi har själva inventerat en stor del av de mindre grönområdena i Boo för att få en helhetsbild av naturvärdena och de gröna sambanden. Vi har dock inte inventerat alla områden och Sarvträsk är ett sådant område vi inte har med i vår inventering. Däremot har vi inventerat området runt vattentornet i Orminge, Nybackaskogen, och konstaterat att naturvärdet där är högt och att det finns ett grönt samband till Mensättra våtmark och det större skogsområdet söder om våtmarken och till Abborrträsk. I förlängningen finns det gröna samband med flera andra områden som vi klassat som högt naturvärde. Det är i detta perspektiv man borde se grönområdena i Orminge.

Friytor för förskolegårdar och skolgårdar

Varken skolan eller förskolorna i detaljplanen når upp till Boverkets rekommendation på en sammanhängande skolgård med minimiytan 3000 m² och kommunen står fast vid att planera för 20 m² friyta per barn. Boverkets rekommendation för skolor är 30 m² friyta per barn och för förskolor 40 m² friyta per barn. *”Planenheten gör avvägningen att intresset att tillskapa fler bostäder i Orminge centrum och det behov av förskoleplatser detta genererar väger tyngre än att uppfylla rekommendationen storlek på förskolegårdarna.”*

Det är mycket anmärkningsvärt att Nacka pressar upp exploateringen i en ny detaljplan så hårt, att man inte lyckas leva upp bättre till Boverkets rekommendationer.

Oklara lösningar för kollektivtrafiken

Det är fortsatt oklarheter kring kollektivtrafiken. För en eventuell tunnelbana till Orminge centrum finns inga beslut tagna och därför säger sig kommunen inte ha studerat tunnelbane-entréer och stationslägen med mera. Samtidigt sägs *”Detaljplanen omöjliggör inte en eventuell framtida tunnelbaneförlängning i tunnel med stationsuppgångar i Orminge centrum.”*

Kommunen verkar å ena sidan förbereda sig för att i framtiden kunna motivera en tunnelbana till Orminge centrum genom den föreslagna höga exploateringen, men verkar å andra sidan inte vilja planera för och reservera markutrymme för stationer och uppgångar.

För Boo Miljö- och Naturvänner

Kerstin Lundén
ordförande kerstin.lunden.natur@gmail.com

Ulla Brunö
vice ordförande ulla.bruno@telia.com

För Naturskyddsföreningen i Nacka

Ronny Fors
ordförande ronny.fors@naturskyddsforeningen.se